

Stockholm den 30 juni 2016

Utrikesdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar till regeringens skrivelse "Policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet"
Diariennr UD2016/09273/IU

Vi vill inledningsvis tacka för möjligheten att inkomma med synpunkter i samband med dialogmöten om regeringens policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet samt genom remissvar på regeringens skrivelse. CONCORD Sveriges synpunkter baseras på vårt uppdrag att samordna civilsamhällesorganisationers gemensamma arbete kring EU:s utvecklingspolitik, Sveriges och EU:s biståndsåtaganden, Sveriges Politik för global utveckling (PGU), Agenda 2030, jämställdhet i Sveriges och EU:s utvecklingspolitik, samt EU:s stöd till civilsamhällesorganisationers arbete. Vår verksamhet baseras på ett antal av styrelsen tillsatta arbetsgrupper i vilka våra medlemsorganisationer under samordning av CONCORD Sverige tar fram gemensamma analyser och rekommendationer. Flera av våra medlemsorganisationer avser även skicka in egna remissvar på regeringens skrivelse.

Vårt remissvar följer de kapitel och rubriker som anges i skrivelsen, och i slutet av vårt svar framgår vilka organisationer som ingår i våra arbetsgrupper och således har bidragit till synpunkterna.

Sammanfattning

- Skrivelsens ansats om att genom utvecklingssamarbetet bekämpa orättvisor, arbeta för mänskliga rättigheter och jämställdhet, och integrera en miljömässig hållbarhet är positiv. Våra övergripande rekommendationer inkluderar bland annat behovet av att
 - tydliggöra gränssnittet och kopplingarna med PGU
 - inkludera avräkningar utifrån ett fattigdoms- och långsiktighetsperspektiv
 - genomgående använda begreppen *människor som lever i fattigdom* och *arbetsmarknadens parter*
 - tydligare utgå från Addis Ababa Action Agenda
 - stärka miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling i några stycken i enlighet med Agenda 2030
 - ange jämställdhet och jämlikhet som områden där Sverige avser gå längre än globala överenskommelser
- Vi välkomnar de fem perspektiven, men ser också hur de kan stärkas genom att bland annat vara mer konsekvent i användandet av fattigdomsbegreppet, inkludera formuleringar kring diskrimineringsgrunder, ett intersektionellt perspektiv, konfliktkänslighet, samt hur utvecklingssamarbetet relaterar till den feministiska utrikespolitiken.
- De tematiska inriktningarna inkluderar områden där Sverige har ett mervärde. Vi ser behov av att de utvecklas, och har tagit fram rekommendationer som inkluderar hur jämställdhet, det civila samhällets roll, barns rättigheter, rättigheter i arbetslivet kan stärkas genom nya skrivningar inom de olika områdena. Det gäller exempelvis hur Sverige ska motverka det krympande utrymmet för civilsamhället, och arbeta aktivt för att lyfta motvindsfrågor inom jämställdhetsarbetet. Vi ser också att formuleringarna om sociala trygghetssystem brister vad gäller rättighetsperspektivet då det reduceras till att beröra människor i arbetsför situation. Vidare anser vi att innehållet i ILO:s Decent Work Agenda kan integreras i större utsträckning.
- Skrivelsen fastslår att utvecklingssamarbetet utgår från de internationella utvecklingseffektivitetsprinciperna, vilket vi ser som viktigt. Här kan särskilt den demokratiska dimensionen av ägarskap betonas och konkretiseras. Vidare efterfrågas en tydligare hänvisning till EU:s utvecklingssamarbete och samstämmighetspolitik. I avsnittet om samverkan mellan aktörer bör skrivelsen omformuleras vad gäller hänvisningar till olika typer av civilsamhällesorganisationer.

1. Inledning

Vi välkomnar regeringens ansats i skrivelsens inledning att Sverige ska bekämpa orättvisor, arbeta för mänskliga rättigheter och jämställdhet, och föra en samstämmig politik. Vi ser också mycket positivt på att skrivelsen redan inledningsvis tydligt betonar att vi lever på jorden med gemensamma, begränsade resurser och att mänskligheten behöver slå in på en ny bana och prioritera även den miljömässiga hållbarheten. Nedan följer några rekommendationer för inledningens olika stycken:

Det är viktigt att regeringen lyfter 1 %-målet. Vi föreslår en skrivning om att detta mål kommer att respekteras oavsett de ekonomiska behoven inom andra politikområden för att förhindra att utvecklingssamarbetet, liksom idag, urholkas. En tydlighet kring genuint utvecklingssamarbete och mål om minskade avräkningar bör också lyftas inledningsvis. Detta knyter även an till inledningens femte paragraf som talar om långsiktighet.

I inledningen lyfts att utvecklingssamarbetet ska ta sin utgångspunkt i fattiga människors perspektiv. Här föreslår vi att skrivelsen istället systematiskt använder termen "människor som lever i fattigdom". Detta för att förtydliga att fattiga människor inte är en homogen samhällsgrupp med särskilda gemensamma karaktärsdrag och prioriteringar. Fokus bör ligga på det som orsakar fattigdom, så som strukturella orsaker, konflikter och klimatförändringarna, och hur Sverige genom att bekämpa dessa också bekämpar fattigdomen.

I det sjätte stycket anges olika aktörer inom utvecklingssamarbetet. Vi ser här en tendens att särskilja den privata sektorn från det gängse uttrycket "näringslivet" eller "arbetsmarknadens parter". Vi förslår att ordet "näringslivet" stryks från stycket för att undvika tautologi och vi förordar att uttrycket "arbetsmarknadens parter" används i hela skrivelsen. Avser skrivelsen den privata sektorn eller företag bör så skrivas ut.

Vi ser gärna att inledningen även nämner utvecklingseffektivitetsagendan och att denna utgör en av utgångspunkterna för svenskt utvecklingssamarbete. Vi vill också lyfta vikten av ett förstärkt svenskt engagemang inom agendan för utvecklingsfinansiering, Addis Ababa Agenda for Action (AAAA), vilken är nödvändig för genomförandet av ett effektivt utvecklingssamarbete. Detta åtagande bör återspeglas tydligare redan i ramverkets inledning.

2. Utvecklingsdagordningen i en föränderlig värld

Utvecklingsdagordningen till år 2030

Vi välkomnar att regeringen tydligt kopplar skrivelsen till Agenda 2030. De utmaningar som lyfts återspeglar väl agendans bredd med de 17 målen, vilket visar på en förståelse av agendan och en ansats om att ta sig an denna i sin helhet.

Skrivelsen belyser behovet av att inkludera en analys av utvecklingssamarbetet i förhållande till andra politikområden, och därmed koppla utvecklingssamarbetet till Sveriges politik för global utveckling (PGU). Vi ser ett behov av att ytterligare tydliggöra gränssnittet och kopplingarna mellan utvecklingssamarbetet och PGU. Framför allt för att motverka föreställningar om att olika departementers aktiviteter som bidrar till genomförandet av PGU ska finansieras genom budgeten för svenskt utvecklingssamarbete. Detta är av särskild vikt att klargöra när departementen framöver kommer att arbeta utifrån handlingsplaner som ska tydliggöra deras bidrag till uppfyllandet av PGU och Agenda 2030. I sammanhanget ser vi också att det är viktigt att ta upp de existerande och potentiella målkonflikterna som måste hanteras för att Sverige fullt ut ska kunna vara en effektiv och trovärdig aktör globalt, inom utvecklingssamarbetet såväl som inom andra politikområden¹.

¹ Se årets PGU-barometer från CONCORD Sverige: <http://www.concord.se/wp-content/uploads/PGU-Barometer-final.pdf>

Regeringen har uttryckt en tydlig ambition om att gå längre än Agenda 2030 på vissa områden där Sverige är ledande, såsom i arbetet för mänskliga rättigheter. Vi anser att ramverket tydligare bör visa hur Sveriges uttalande ambition kommer att konkretiseras. Genom att förtydliga detta kan Sverige visa att åtagandet i Agenda 2030 om att "leave no one behind" tas på allvar. Vi anser vidare att skrivelsen tydligare bör lyfta de åtaganden som gjorts i AAAA och dess funktion som centralt verktyg för att genomföra svensk utvecklingspolitik, likt PGU och Agenda 2030.

Beskrivningen av Agenda 2030 (sid 3 första stycket) bör utvecklas och tydliggöra det breda ägarskapet, de tre dimensionerna av hållbar utveckling samt agendans universalitet, för att visa att regeringen ser agendans omfång och hur detta påverkar svenskt utvecklingssamarbete. Vi välkomnar att regeringen på samma sida lyfter områden där Sverige vill gå längre än vad som överenskommits globalt och vi föreslår att jämlikhet och jämställdhet lyfts som exempel på sådana områden. Samtliga 17 globala mål i Agenda 2030 ska bidra till att uppnå jämställdhet och skrivelsen kan tydligare visa att Sveriges politik på alla områden ska bidra aktivt till att uppnå jämställdhet.

Det är bra att regeringen ser samstämmighetspolitiken som ett viktigt verktyg för genomförandet av Agenda 2030. I efterföljande stycke beskrivs att Sverige kommer att driva på för att EU och det multilaterala systemet verkar för genomförandet av Agenda 2030. Här ser vi att skrivelsen med fördel bör koppla ihop dessa ansatser och ange att Sverige kommer att verka för en samstämmig politik för hållbar utveckling på europeisk nivå och i det multilaterala systemet.

Ramverket nämner finansiella flöden och behovet av att skapa "förutsättningar för ökade finansiella flöden." Särskilt nämns vikten av "att förutsättningar för handel och privata investeringar ökar". Privata investeringar är givetvis viktiga för att finansiera hållbar utveckling. Det bör dock understrykas att privata investeringar inte per automatik inriktas på hållbar utveckling. Behovet av transparens, öppenhet, och respekt för mänskliga rättigheter samt för utvecklingseffektivitetens principer bör belysas här. I samma stycke omnämns endast handelshinder i utvecklingsländer som en försvårande faktor, men inte handelshinder i rikare länder. Det faktum att vi har ett nettoutflöde som är dubbelt så stort som inflödet och att kapitalflykt via företag är den ojämförligt största posten visar på ett behov av åtgärder mot kapitalflykt som utgår från PGU:s och policyramverkets perspektiv. Här bör även regeringens initiativ till en *Global Deal for Decent Work* nämnas, samt att ramverket bör hänvisa till Parisavtalets uttalade syfte att finansiella flöden ska skiftas så att de stödjer en utveckling med låga utsläpp av växthusgaser.

Framtida möjligheter och utmaningar i en omvärld i förändring

Vi delar överlag den omvärldsbeskrivning som regeringen presenterar i policyramverket och anser att den i hög grad också återspeglar de 17 målen i Agenda 2030. Vi återger inte alla aspekter där vi är överens med regeringens beskrivning, utan fokuserar nedan på hur texten kan stärkas ytterligare.

Vi ser idag med oro på att OECD-länderna, inklusive Sverige, använder allt större del av biståndet till så kallade avräkningar för insatser i givarländer som inte är underställda och inte utvärderas gentemot biståndets målsättningar. Vi ser även med oro på att OECD aviserar att ändra regelverket för användandet av bistånd i samband med främjandeinsatser och insatser kopplade till privatsektorsamarbete, då vi vet att det redan idag finns stora kvalitativa brister inom detta område. På senare tid har vi även tagit del av EU-förslag om att i högre grad använda biståndet som en påtryckning för att uppnå EU:s mål om minskat antal asylsökande eller som påtryckning för att ta emot flyktingar som avvisats av EU-länder. Dessa negativa tendenser bör inkluderas i policyramverkets omvärldsbeskrivning.

Första paragrafen på sidan 5 talar om fattiga på landsbygden och ojämlik fördelning av resurser. Ökad produktivitet nämns som en lösning på detta. Här är balansen mellan de tre dimensionerna av hållbar utveckling svag. Den miljömässiga dimensionen saknas helt, och vi föreslår att stycket tydliggör de tre dimensionerna.

I den andra paragrafen noterar regeringen den demografiska utvecklingen men tar inte upp en av de mest dramatiska förändringarna: den snabbt växande andelen äldre i befolkningen i nästa alla länder

och dess konsekvenser. Inte heller nämns att barn utgör nästan hälften av befolkningen i vissa länder, och hur det påverkar utvecklingen i landet.

I stycket om miljöförstöring och klimafförändringar ligger tyngdpunkten väldigt mycket på de senare, och den globala avskogningen beskrivs endast utifrån dess climateffekter. Det är angeläget att tydligare belysa de negativa effekter som utarmningen och förlusten av biologisk mångfald, naturresurser och ekosystem har ur ett fattigdoms- och rättighetsperspektiv.

I den fjärde paragrafen på sidan 6 lyfter regeringen fram offentlig resursmobilisering som avgörande, vilket vi ser positivt på. Här behövs dock ett tydliggörande om hur skatteflykt och olovliga finansiella flöden ska hanteras, i linje med andra områden i omvärldsanalysen där problemlösningsfokuserade formuleringar har inkluderats.

I andra stycket på sidan 7 skriver regeringen om globala framsteg för jämställdhet under de senaste 15-20 åren och de omfattande hinder som kvarstår. Detta stycke bör kompletteras med beskrivningar som synliggör att kvinnorättsaktivister och andra aktörer för jämställdhet under samma period har upplevt, och fortsätter uppleva, en backlash och ett ökat motstånd i flera delar av världen.

I femte stycket på sidan 7 belyser ramverket att arbetslöshet och undersysselsättning utgör grogrund för social oro, flykt och konflikter. Detta bör kompletteras med en skrivning om att bristande möjligheter att påverka de egna arbetsvillkoren och den egna arbetsmiljön också är grogrund för social oro, konflikter och instabilitet på arbetsmarknaden och samhället i stort. Problemen orsakas av brist på åtnjutandet av mänskliga rättigheter i arbetslivet. Konflikter och instabila relationer mellan arbetsmarknadens parter innebär dessutom lägre produktivitet.

Avslutningsvis nämns i näst sista paragrafen i detta kapitel, på sidan 8, att "en av framgångsfaktorerna för de globala hållbarhetsmålen är att så många ledare varit involverade i att ta fram dem". Vi anser att även det bredare ägarskapet bör lyftas fram, liksom det deltagande och engagemang som finns från bland andra det civila samhället och akademien.

3. Perspektiv i det svenska utvecklingssamarbetet

Vi ser positivt på att policyramverket tydligt tar sin utgångspunkt i rättighetsperspektivet och människor som lever i fattigdoms perspektiv. Vi välkomnar också att dessa perspektiv kompletteras med de tre tematiska perspektiven konfliktförebyggande, jämställdhet samt miljö och klimat. Detta reflekterar väl de perspektiv och principer som genomsyrar Agenda 2030.

Vi står bakom skrivelsens mångdimensionella syn på fattigdom där en icke jämställd fördelning av makt, resurser och möjligheter identifieras som en grundläggande problematik. Skrivelsen är inte helt konsekvent när det gäller användandet av fattigdomsbegreppet. I omvärldsanalysen på sid 4 och framåt ligger tyngdpunkten på fattigdom i betydelsen brist på resurser, trots att skrivelsen i de inledande delarna lyfter fram en mångdimensionell syn på fattigdom, där brist på makt, valmöjligheter och mänskliga rättigheter ingår. Omvärldsanalysen behöver kompletteras så att fattigdomsperspektivet speglar den mångdimensionella ansatsen.

Vi ser även att en skrivning om diskrimineringsgrunderna bör läggas till i stycket om människor som lever i fattigdoms perspektiv på utveckling, det vill säga att detta innebär att människors situation, behov, förutsättningar och prioriteringar oavsett ålder, kön, könsidentitet och könsuttryck, sexuella läggning, religion och trosuppfattning, etnicitet eller funktionsnedsättning, ska vara utgångspunkten för fattigdomsbekämpning och för främjandet av en rättvis och hållbar utveckling. Skrivelsen bör här tydliggöra att denna ansats kräver ett intersektionellt perspektiv. Det innebär att Sverige ska genomföra omvärlds- och maktanalyser med en medvetenhet om att nämnda faktorer samspelar och inverkar på maktförhållanden och därigenom påverkar människors levnadsvillkor och möjligheter att åtnjuta sina mänskliga rättigheter. Strategier och insatser ska utformas så att människors rättigheter och intressen främjas utan att någon eller flera grupper osynliggörs eller diskrimineras. På flera ställen i skrivelsen belyses en eller ett par diskrimineringsgrunder medan andra utelämnas, utan någon tydlig motivering

eller förklaring. Vi föreslår därför att skrivelsen i sin helhet ses över för att inkludera ett intersektionellt perspektiv och tydliggöra vad detta innebär inom olika teman och kontexter.

En central komponent i Agenda 2030 är jämlikhet och principen om "leave no one behind", något som med fördel kan inkluderas under rättighets- och fattigdomsperspektiven. Vi ser också att Agenda 2030 genom perspektivet frihet från våld täcker in aspekter som det konfliktförebyggande perspektivet inte inkluderar, då perspektivet även inbegriper våld i länder som inte är i konflikt. Detta ger utrymme att lyfta utmaningar mot mänsklig säkerhet och trygghet oavsett kontext, såsom våld mot barn och mäns våld mot kvinnor, inklusive sexuellt våld, trafficking, barnäktenskap, könsstympning osv. Det finns idag en mängd forskning som pekar på effekterna av våld mot barn för deras utvecklingspotential men också för ett samhälles möjlighet att utvecklas, och därför är detta en fråga som behöver diskuteras i relation till andra utvecklingsmål. Ungdomar utgör en stor grupp som ofta faller mellan stolarna och kan behöva ett särskilt omnämnande.

Policyramverket anger att de fem perspektiven förväntas vara analysverktyg för att identifiera och hantera målkonflikter och främja synergier inom utvecklingssamarbetets delar. Vi ser att tidigare nämnda roll för utvecklingssamarbetet i förhållandet till PGU kan hanteras även här. Förslagsvis kan ramverket här hänvisa till den roll som utvecklingssamarbetet, och den särskilda kompetens och analysförmåga som byggs upp däri, har för att identifiera målkonflikter och synergier i förhållande till andra politikområden.

Konfliktförebyggande perspektivet:

Det är bra att situationen för människor som lever i konfliktdrabbade länder får ökad uppmärksamhet i policyramverket, och att ett konfliktförebyggande perspektiv inkluderas. Dock undrar vi hur regeringen ser på konfliktkänslighet, då policyramverket verkar prioritera konfliktförebyggande på bekostnad av konfliktkänslighet och fokus på hela konfliktcykeln. Utifrån policyramverket verkar det som att konfliktkänslighet har bytts ut mot konfliktförebyggande, med risk att konfliktkänsligheten nedprioriteras. Policyramverket behöver därför förtydliga vad man menar med konfliktförebyggande och konfliktkänslighet och vi föreslår att skrivelsen tydliggör vikten av konfliktkänslighet, till exempel genom att utvecklingssamarbetet blir föremål för konsekvensanalyser utifrån konfliktsituation eller risk för konflikt. Detta kräver även forskningsutbyte för att fånga in de olika faktorer som spelar in för att ett visst projekt eller program kan komma att mildra, förvärra eller fungera neutralt i en konfliktsituation.

Beträffande länder som befinner sig i en konfliktsituation, bör det tydligt anges att civil-militär samverkan är problematisk, och att utvecklingssamarbetet måste samverka, inte med militären utan med diplomatin, för att främja politiska lösningar på konflikter. Det är också viktigt att betona att seriösa aktörers opartiskhet i konfliktsituationer aldrig får kompromissas med inom utvecklingssamarbetet.

Jämställdhetsperspektivet:

Vi välkomnar att regeringen inkluderar jämställdhetsperspektivet som ett av de tre tematiska perspektiven som kompletterar de två grundläggande perspektiven. Det är även positivt att regeringen tydliggör att svenskt utvecklingssamarbete ska ha ett jämställdhetsperspektiv, vilket innebär att det ska finnas med genomgående i analys, planering, genomförande och uppföljning av utvecklingssamarbetet.

Vi rekommenderar regeringen att inkludera skrivningar om att svenskt utvecklingssamarbete ska sträva efter att vara transformativt för jämställdhet och kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Det är viktigt att tydliggöra att jämställdhetsperspektivet avser alla kvinnor, flickor och transpersoner oavsett sexuell läggning.

Den feministiska utrikespolitiken innebär en ambitionshöjning. Vi rekommenderar att regeringen påvisar både i policyramverket och i budgetpropositioner, relaterade instruktioner, strategier och regleringsbrev vad denna ambitionshöjning innebär i form av prioriterade områden, arbetssätt, och inte minst budget.

I nuvarande version av policyramverket är det oklart var den feministiska utrikespolitiken och dess handlingsplan står inom styrmodellen för det svenska utvecklingssamarbetet (bilaga 1, sida 49), inklusive dess förhållande till policyramverket. Detta behöver klargöras för att nå den uttalade ambitionen om en översyn för att säkerställa att styrning och uppföljning ligger i linje med den feministiska utrikespolitiken. Den feministiska utrikespolitiken och dess handlingsplan bör skrivas in på sidan 2 som ett viktigt verktyg i genomförandet av den globala agendan och läggas in i bilaga 1 (sid 49).

Miljö- och klimatperspektivet:

Ramverket uppmärksammar att fattigdomsbekämpning, miljö- och klimatarbete samt fredsbyggande hör ihop och lyfter fram att miljö och klimatperspektivet ska genomsyra utvecklingssamarbetet. Det är bra, och även att det tydligt signalerar att utveckling inte får ske på bekostnad av framtida generationers möjligheter. Det bör framgå kraftfullt redan i utgångspunkterna att detta perspektiv innebär både att främja en utveckling med låga utsläpp av koldioxid och att på olika sätt stärka människors och samhällens förmåga att anpassa sig till effekterna av de klimatförändringar som oundvikligen kommer att ske. Vi saknar en referens till hur dagens nyttjande av resurser kränker människor som lever i fattigdom och marginaliserade människors rättigheter, liksom en vision om en mer rättvis fördelning av nyttjandet av det planetära utrymmet.

4. Utvecklingssamarbetets tematiska inriktning

Vi ser att de tematiska inriktningarna inkluderar områden där Sverige har ett mervärde i utvecklingssamarbetet. Under respektive rubrik nedan återfinns synpunkter och rekommendationer kopplade till de områden där organisationer arbetar gemensamt inom CONCORD Sverige. Vi gör således inte anspråk på att täcka samtliga områden och aspekter som är relevanta för våra medlemsorganisationer, utan vårt svar kompletteras med organisationernas egna remissvar.

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer:

Vi ser positivt på att regeringen inkluderar mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer som en tematisk inriktning, och anser att ambitionsnivån överlag är bra. Vi har valt att koppla vår analys och rekommendationer till följande frågor: civilsamhällets roll och krympande utrymme, jämlikhet, jämställdhet, decent work, religions- och övertygelsefrihet samt barnrättsperspektivet.

Civilsamhällets roll och krympande utrymme

Avsnittet belyser civilsamhällets krympande utrymme med ett särskilt fokus på att främja förenings- och församlingsfriheten och stödja människorättsförsvarare. Vi välkomnar detta fokus, liksom att regeringen lyfter fram försvararna av såväl de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna som de politiska och medborgerliga. Krympande utrymme för civilsamhället är både ett symptom på och en orsak till en försämrad situation för demokrati och mänskliga rättigheter, eftersom ett starkt och folkligt förankrat civilsamhälle med utgångspunkt i de mänskliga rättigheterna främjar en demokratisk kultur och bidrar till att makt och inflytande omfördelas mellan människor (rättighetsbärare) och beslutsfattare (skyldighetsbärare).

Stycket om det civila samhällets aktörer talar nästan enbart om Sveriges inriktning på att motverka det krympande utrymmet för civilsamhället. Denna inriktning är bra, men vi saknar en beskrivning av Sveriges inriktning när det gäller att långsiktigt och uthålligt främja människors organisering och engagemang inom det civila samhället. Detta utgör en viktig del i en levande demokrati med en mångfald av röster i det offentliga samtalet, en fredlig och demokratisk kultur, och människors delaktighet i att lösa sina problem och delta i samhällsbygget. Därför föreslår vi att beskrivningen av Sveriges inriktning på stödet till civilsamhället breddas i stycket på sida 14. Vi förespråkar också att en central utgångspunkt läggs till på sida 12, så att det blir två punkter som handlar om stöd till civilsamhället:

- Sverige ska stödja människors möjligheter att utöva demokratiskt inflytande och driva sina intressen genom att mobilisera och organisera sig lokalt, nationellt, regionalt eller internationellt. Ett långsiktigt, uthålligt stöd till organisationer i det civila samhället och partnerskap dem emellan är centralt i detta arbete.

- Sverige ska bidra till att motverka det krympande utrymmet för civilsamhället, och främja yttrande-, förenings- och församlingsfriheten. Människorättsförsvarare ska stödjas. Kvinnliga människorättsförsvarare, och de systematiska hot de utsätts för, ska särskilt uppmärksammas.

Diskrimineringsgrunder

Åtagandet om jämlikhet är en central människorättsprincip och en av huvudprinciperna i Agenda 2030, vilket saknas under detta tematiska område i skrivelsen. Vi anser att jämlikhet och "leave no one behind" bör inkluderas tydligt under detta område.

Behovet av ökad tydlighet och operationalisering kring intersektionella perspektiv har nämnts ovan och detta är mycket viktigt ur ett jämlikhetsperspektiv.

Jämställdhet

Skrivningen om värnandet om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna på sida 15 bör breddas i enlighet med General Comment 20, 2009, till konventionen om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna (ESK-konventionen) för att tydliggöra att även andra diskrimineringsgrunder inklusive sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck är inkluderade, inte enbart kön.

Barnrättsperspektiv

Det är glädjande att se att regeringen fastställer att barnrättsperspektivet ska genomsyra alla nivåer och områden i utvecklingssamarbetet och att barnrättsperspektivet ska lyftas fram i dialog med samarbetsländerna. Likaså välkomnar vi att skrivelsen klargör barns status av rättighetsbärare och roll som aktörer i utvecklingssamarbetet.

Genom att ratificera barnkonventionen har Sverige åtagit sig att verka för respekt och främjande av barns rättigheter internationellt. Policyramverket relaterar till barnkonventionen men säger inte explicit att utvecklingssamarbetet ska utgå från konventionen. Skrivelsen är en utmärkt möjlighet att slutligen fastslå att barnkonventionen är vägledande i det svenska biståndet. Vi föreslår därför att det förtydligas att svenskt utvecklingssamarbete ska utgå från barnkonventionen samt att de fyra grundläggande barnrättsprinciperna; barnets bästa, förbud mot diskriminering, barns rätt att få komma till tals samt barns rätt till liv och utveckling, genomsyrar svenskt utvecklingssamarbete.

Religions- och övertygelsefrihet

Religions- och övertygelsefrihetens betydelse för hållbar utveckling, tolerans och demokratisering behöver förtydligas och utvecklas i policyramverket. Särskilt när det gäller omvärldsanalys och utvecklingsstrategier. Det bör synliggöras att tre fjärdedelar av världens befolkning lever i situationer där rätten till religions- och övertygelsefrihet är begränsad genom statliga restriktioner eller våld och hot på samhällsnivå. Ramverket bör lyfta att religions- och övertygelsefrihet är en viktig värdeomätare för och väg till ökad tolerans och demokrati i världen och en prioritering för det svenska utvecklingssamarbetet.

Decent work

Vi välkomnar att ramverket lyfter vikten av att de grundläggande principerna och rättigheterna i arbetslivet ska värnas. För att stärka detta ytterligare förslår vi att ILO:s Decent Work Agenda och ILO:s kärnkonventioner tydlig refereras till i detta kapitel. Det tematiska kapitlet om mänskliga rättigheter bör också kompletteras av en skrivning om fokus på ILO:s Decent Work Agenda vars fyra strategiska mål bör inkluderas i relevanta insatser; främjande av sysselsättning, arbetstagares rättigheter, fungerande social dialog och tillfredsställande socialt skydd.

Slutligen vill vi lyfta vikten av att lyfta rätten till identitet som en grundläggande rättighetsfråga och något som saknas i ramverket i nuläget. Vi föreslår därför att rätten till identitet läggs till som en strategiskt viktig rättighet under "Centrala utgångspunkter".

Global jämställdhet

Policyramverket utgår ifrån ett tydligt rättighetsperspektiv med CEDAW och andra internationella konventioner och folkrättsligt bindande åtaganden som utgångspunkt. Vi välkomnar detta, och även den tydliga länken till Agenda 2030, AAAA och handlingsplanen från Pekingkonferensen samt att regeringen tydliggör att jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter ska utgöra en central och integrerad del i internationella dialoger och samarbeten. Vi föreslår att barnkonventionen och resolutionerna inom FN:s säkerhetsrådsagenda för kvinnor, fred och säkerhet läggs till som centrala instrument.

Vi välkomnar att de centrala utgångspunkterna för global jämställdhet i stor grad fokuserar på grundorsaker såsom könsmaktsordning, stereotypa könsnormer, diskriminering och kvinnors och flickors mänskliga rättigheter, vilket innebär att åtgärderna har större chans att vara transformativa. Det är också positivt att regeringen lyfter vikten av intersektionella analyser och att de centrala utgångspunkterna lyfter hbtq-personer som en särskilt utsatt grupp att lyfta in i jämställdhetsanalys. Hbtq-personer är i hög utsträckning drabbade av könsrelaterat våld, och de centrala utgångspunkterna bör tydliggöra att våld och diskriminering mot hbtq-kvinnor ska motverkas.

Vi ser att en rad viktiga områden räknas upp under den tematiska inriktningen global jämställdhet. Det framgår dock inte om vissa områden är mer prioriterade än andra. Det finns även vissa områden som inte nämns specifikt och det är svårt att avgöra om detta är p.g.a. att policyramverket ska hållas kortfattat eller om dessa områden inte prioriteras.

Det är bra att regeringen lyfter mäns och pojkars roll och ansvar för att uppnå jämställdhet och respekt för kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Vi vill understryka vikten av att denna medvetenhet existerar parallellt med insikten om att flickor och kvinnor på ett strukturellt plan drabbas oproportionerligt hårt av könsrelaterat förtryck, medan pojkar och män kan såväl gynnas som missgynnas av patriarkala strukturer. Stödet till kvinnorättsorganisationer får dock inte bli lidande av eventuellt ökat stöd till andra jämställdhetsaktörer.

Ett perspektiv som nämns inledningsvis i policyramverket men inte utvecklas i detta avsnitt är att grundläggande fysisk infrastruktur kan gynna ökad jämställdhet. I många låginkomstländer skulle investeringar i basinfrastruktur som t.ex. vatten och säker sanitet kunna bidra till att öka kvinnors och flickor egenmakt och tillgång till utbildning samt minska utsattheten för könsbaserat våld.

Ramverket lyfter konsekvenserna av det könsbaserade våldet och att detta påverkar framförallt den enskilda kvinnan och flickan men även samhällsutvecklingen i stort. Vi föreslår ett mindre tillägg om att våld mot kvinnor påverkar inte bara i hemmet, utan även på arbetsmarknaden, genom frånvaro, förlo-rad produktivitet och trygghet för offren.

Ett annat perspektiv som saknas i detta avsnitt är äldreperspektivet. I dag är 1/5 av världens kvinnor över 55-60 år och flertalet av dessa lever i fattigdom. Det är viktigt att äldre kvinnors och mäns villkor tas med i t ex de jämställdhets- och maktanalyser som ska ligga till grund för och ingå i den statistik och övriga kunskapsbasen inför allokeringen av biståndsresurser.

Vi noterar att sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter särskilt lyfts under den tematiska inriktningen *Jämlik hälsa* och endast till viss del under den tematiska inriktningen *Global Jämställdhet*. Att frågorna inkluderas i mer än enbart *Jämlik hälsa* har avgörande betydelse eftersom frågor som rör SRHR till stor del utgör en rättighets- och jämställdhetsfråga, vilket kräver andra åtgärder än de som tillhandahålls inom ramen för hälsosektorn. Med bakgrund av detta rekommenderar vi följande tillägg i listan gällande Centrala utgångspunkter:

- Sverige ska arbeta aktivt för att lyfta motvindsfrågor inom jämställdhetsarbetet och betona vikten av att SRHR är avgörande för att uppnå jämställdhet och säkerställa allas mänskliga rättigheter och icke-diskriminering.

I den löpande texten på sidan 16 bör texten om kvinnor och flickor på flykt omformuleras. Förslagsvis kan nuvarande mening ersättas med följande formulering "Kvinnor och barn på flykt möter särskilda utmaningar, och åtgärder krävs för att förebygga könsrelaterat våld så som människohandel. Andra

omständigheter och maktförhållanden ökar utsattheten ytterligare, exempelvis för barn och kvinnor, samt människor med olika former av funktionsnedsättning.”

Vi noterar att skrivningen om Sveriges dialog med officiella företrädare för länder (sid 17, stycke 5) till skillnad från regeringens antagna handlingsplan för feministisk utrikespolitik inte nämner att SRHR ska ingå i dialogen. Vi rekommenderar därför att följande skrivning från handlingsplanen inkluderas i policyramverket: ”Jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, inklusive sexuella och reproduktiva rättigheter, ska kontinuerligt tas upp i dialogen med officiella företrädare för stater, EU, multilaterala organisationer och andra relevanta aktörer. Frågorna ska vara centrala, integrerade och ömsesidigt förstärkande delar av dialogen.”

Miljö- och klimatomässigt hållbar utveckling och hållbart nyttjande av naturresurser

Vi välkomnar att policyramverket tydligt hänvisar till behovet av att stärka utvecklingsländernas möjligheter att genomföra åtgärder i linje med internationella miljö- och klimatkonventioner, inklusive deras nationella klimatåtaganden under Parisavtalet. Det är också positivt med ett starkt fokus på kapacitetsutveckling överlag, kopplat till respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och ansvarsutkrävande. Här vill vi särskilt lyfta vikten av deltagande processer för beslutsfattande kopplat till naturresursförvaltning. Det bör också slås fast att Sveriges åtaganden under klimatkonventionen om stöd till utvecklingsländernas arbete med anpassning och utsläppsbegränsningar ska bekostas från andra anslag än biståndsbudgeten.

Vi välkomnar att många skrivningar kring miljö och klimat utgår från ett jämställdhets- och rättighetsperspektiv. Dock skulle den roll som många lokalsamhällen och urfolk spelar för en hållbar förvaltning av naturresurser och ekosystem genomgående behöva förstärkas.

Avsnittet kan på ett tydligare och mer sammanhållet och kortfattat sätt beskriva hur ohållbar förvaltning av naturresurser och ekosystemtjänster samt effekterna av ett förändrat klimat bidrar till ökad utsatthet och sårbarhet, och varför hållbar förvaltning och rättvis tillgång till naturresurser och ekosystemtjänster därför bidrar till ökad resiliens eller motståndskraft mot klimat- och miljörelaterade förändringar. Behovet av anpassningsåtgärder, i ljuset av att redan gjorda utsläpp oundvikligen kommer att leda till ytterligare klimatiförändringar, kan lyftas fram tydligare, liksom kopplingarna till migration och säkerhet.

Stycket om kvinnors särskilda sårbarhet inför klimatiförändringar bör tydliggöra att denna beror på kvinnors generellt sett mer begränsade tillgång till makt och resurser, som samtidigt exkluderar dem från beslutsfattande kring lösningar på klimatproblemen, trots den kunskap och erfarenhet de besitter.

Vidare ser vi gärna att den flyktiga referensen (överst på sidan 20) till vikten av att angripa bakomliggande orsaker till utarmningen utvecklas. Här bör en återkoppling göras till frågan om en mer rättvis fördelning av nyttjandet av det planetära utrymmet.

Fredliga och inkluderande samhällen

Vi rekommenderar att regeringen här uppmärksammar vikten av grundläggande fungerande infrastruktur för inkluderande och fredliga samhällen samt vikten av att stärka länders kapacitet att integrera klimat- och vattenpolicyer för att möta kommande klimatiförändringar.

I linje med Sveriges nya handlingsplan för genomförande av FN:s säkerhetsrådsresolutioner om kvinnor, fred och säkerhet bör detta avsnitt under centrala utgångspunkter tydligare referera till agendan för kvinnor, fred och säkerhet på ett samlat sätt och inte genom referens till två av resolutionerna. Här bör regeringen även se över formuleringarna om kvinnors deltagande och skydd för att enkelt säkerställa synergi med den nya handlingsplanen för kvinnor, fred och säkerhet.

Vi föreslår vidare följande tillägg i punkt 6 *Centrala utgångspunkter* "Sverige ska bidra till insatser som motverkar straffrihet, och särskilt beakta brister som ökar kvinnors och flickors samt hbtq-personers utsatthet för könsrelaterat ²våld och diskriminering.

I andra stycket på sida 22 efter meningen "Insatser för att främja produktiv sysselsättning (...)" bör följande mening läggas till: "För att främja en hållbar arbetsmarknad bör särskild vikt läggas vid jämställda satsningar för att både män och kvinnor ska få tillgång till arbetsmarknaden från början och att inte endast traditionellt mansdominerade yrken främjas."

I första stycket på sidan 23, bör policyramverket lägga till en mening om äldreperspektivet och hur framförallt äldre kvinnor är särskilt utsatta i konflikt och flyktsituationer, då de har svårt att fly eller gömma sig undan våld och övergrepp.

Inkluderande ekonomisk utveckling

Vi välkomnar att den tematiska inriktningen har ett rättighetsperspektiv, och tydligt identifierar ojämlikhet som en huvudutmaning. Nedan har vi valt att fokusera på tre aspekter som våra arbetsgrupper arbetar med och där vi ser att innehållet kan konkretiseras och tydligare omvandla huvudperspektiven till utgångspunkter i Sveriges utvecklingssamarbete: sociala trygghetssystem, decent work och handel.

Sociala trygghetssystem

Vi ser det som problematiskt att underrubriken "Produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor och hållbart företagande" reducerar avsnittet till att beröra människor i arbetsför situation. Med denna utgångspunkt missar avsnittet livscykelperspektivet och utesluter därmed människor som befinner sig i en situation i livet där de inte kan eller inte ska behöva arbeta (barn, äldre, nyblivna föräldrar, kroniskt sjuka och människor med vissa funktionshinder). Detta blir då en direkt motsägelse av den överordnade rubriken om "inkluderande ekonomisk tillväxt", och av ramverkets två övergripande utgångspunkter om människor som lever i fattigdoms perspektiv på utveckling och rättighetsperspektivet.

Denna problematik blir tydlig i påföljande stycke om sociala trygghetssystem på s. 26, där sociala trygghetssystem kopplas starkt till möjligheten att delta i arbetslivet. Denna koppling är i sig inte felaktig, men den behöver kompletteras med ett livscykel- och rättighetsperspektiv där alla människors rätt till social trygghet, *under alla faser av livet*, tydliggörs. Det är centralt att framhålla att begreppet Anständiga Arbetsvillkor (ILO:s sk Decent Work Agenda) är en universell agenda och systematisk till sin definition och praktik då den omfattar hela det sociala skyddsnätet och en människas livscykel. Vi rekommenderar också att ramverket i samma stycke hänvisar till ILO:s rekommendation 202 om nationellt socialt grundskydd för alla³, eftersom denna rekommendation ligger till grund för Agenda 2030 mål 1:3 om socialt skydd för alla, inklusive grundskydd.

Fokus förefaller ligga på arbetstagare i formell privat sektor, dvs medelstora och stora företag. Småjordbrukarperspektivet är osynligt (diskuteras däremot kort i nästkommande kapitel) men ytterst viktigt, som skrivelsen säger "de flesta av världens fattiga [bor] på landsbygden", där frågan om produktivitet och tillgång till marknader – lokala och globala – är avgörande. Hållbart jordbruk nämns under rubriken mål i Agenda 2030, men inget om jordbruk nämns i övrigt i texten som följer. Sålunda saknas jordbrukarperspektivet, inte minst småjordbrukarperspektivet, under detta kapitel, och bör läggas till.

² På vissa ställen använder sig skrivelsen av begreppet "könsbaserat våld". Vi föreslår att ramverket istället genomgående använder sig av begreppet "könsrelaterat våld" vilket att döma av andra centrala svenska policydokument är det etablerade begreppet för översättning av "gender-based violence"

³ ILO R202 - Social Protection Floors Recommendation, 2012 (No. 202)

http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:3065524:NO

Vi saknar en tydligare beskrivning av civilsamhällets, samt svenska företags, roll i att åstadkomma produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor. Detta innebär att för att en investeringsfrämjande politik ska få önskade utvecklingseffekter krävs ett fungerande civilt samhälle, inklusive fackföreningar, som kan granska och ställa krav. Detta bör kopplas till det krympande demokratiska utrymmet och det civila samhällets roll i relation till privata sektorn.

Decent work

Vi ser att ILO:s Decent Work Agenda generellt behöver integreras i större utsträckning i ramverket liksom hänvisningen till det globala ramverk som sätts genom ILO och framförallt dess kärnkonventioner, OECDs riktlinjer för multinationella företag och UN Global Compact samt FN:s principer för företag och mänskliga rättigheter.

Jämställdhetsperspektivet bör stärkas kopplat till decent work. De fyra pelarna av ILO:s Decent Work Agenda bildar en stark grund för en ekonomisk agenda för kvinnor som en del av en jobb- och utvecklingsplan, som värderar kvinnors obetalda och betalda arbete och som syftar till att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden, stöttat av tjänster för barnvård och äldreomsorg, samt familjevänliga arbetsplatser. Att investera i offentlig vård och omsorg kan skapa miljoner anständiga arbeten och främja kvinnors deltagande i betalt arbete. Vad gäller insatser för att främja sysselsättning bör särskild vikt läggas vid satsningar på både mäns och kvinnors tillgång till betalt arbete. Inte endast främja traditionellt mansdominerade yrken.

I fjärde stycket på sidan 25 bör följande läggas till: Eliminera könsrelaterad segregering på arbetsmarknaden, som fördjupar lönegapet mellan kvinnor och män, i enlighet med ILO:s "Future of Work" och "Women at Work"-initiativ och G20-ledarnas åtagande att minska det könsrelaterade gapet på arbetsmarknaden med 25 % till 2025.

Vi föreslår en vidgning av den centrala utgångspunkten om produktiv sysselsättning på sidan 26 till följande: "Svenskt utvecklingssamarbete ska verka för en produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor och lika ekonomiska respektive arbetsrelaterade rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsidentitet och könsuttryck, sexuell läggning, religion och annan trosuppfattning, ålder, funktionsnedsättning och/eller etnicitet, samt motverka sexuellt våld och trakasserier i och omkring arbetsplatser."

Äldres ekonomiska egenmakt och de intergenerationella aspekterna av människors försörjning och ekonomi saknas helt i texten om hållbart företagande. Här bör man beakta att i synnerhet äldre kvinnor kan ha svårt att få stöd, även när de är hushållsoverhuvuden och måste försörja sig själva och anhöriga.

Internationell handel och hållbara investeringar

Handel och investeringar problematiseras inte i tillräckligt stor utsträckning i ramverket. Ofta är det privatinvesteringar som dessutom skett med olagliga koncessioner som i betydande utsträckning bidrar till kränkningar av de mänskliga rättigheterna i form av folkförflyttningar, miljöförstöring, kränkning av arbetsrätt, undantag från inhemsk skattelagstiftning eller utförsel av naturresurser. Vi föreslår därför ett tillägg efter tredje meningen under internationell handel och hållbara investeringar på sidan 8, fjärde stycket:

"Handel och investeringar får inte ske på vilka villkor som helst utan ska ske utan att kränka de mänskliga rättigheterna och gälla hela produktionskedjan. Hållbara investeringar måste garanteras genom stöd till strukturer som kan genomföra uppföljning och kontroll av privata aktörer i landet samt garantera skydd av mänskliga rättigheter och miljö."

Jämlik hälsa

I avsnittet om jämlik hälsa finns ett tydligt jämställdhetsperspektiv och ett fokus på SRHR. Här är det dock väsentligt att komma ihåg att det inte bara är flickor över 15 och kvinnor under 45 som är i behov av SRHR, utan insatser måste även riktas mot äldre kvinnor och yngre flickor.

Vi välkomnar att ungdomars SRHR specifikt lyfts fram i de centrala utgångspunkterna, men önskar att de grova SRHR-kränkningar som specifikt drabbar flickor (under 15) också uppmärksammas, i synnerhet tidiga graviditeter, könsstympning och barnäktenskap. Barnäktenskap och könsstympning är i sina grundorsaker och konsekvenser i allra högsta grad SRHR-frågor och bör lyftas fram som sådana. Vår erfarenhet är att insatser riktade mot ungdomars eller kvinnors behov inte räcker för att komma åt dessa kränkningar och mot denna bakgrund föreslår vi ett tillägg genom följande mening:

"Sverige ska fortsätta att försvara alla människors rätt till SRHR. Ungdomars och flickors behov och utgångspunkt ska lyftas fram, liksom respekt för hbtq-personers rättigheter."

. Utifrån ett rättighetsbaserat hälsoperspektiv föreslår vi även följande punkt som tillägg: "Bidra till effektiva, nationella hälsosystem och institutioner som levererar sjukdomsförebyggande insatser samt en jämlik, jämställd och integrerad hälsovård för alla. Diskriminerade grupper så som hbtq- personer, kvinnor och unga ska särskilt prioriteras".

Vi välkomnar att de centrala utgångspunkterna inkluderar vatten och sanitet, men önskar lägga till orden hygien och säker tillgång till hållbar energi, vilket är helt avgörande för förlossningsvården. Vi föreslår därför följande omskrivning:

"Tillgång till rent vatten, sanitet och hygien samt tillräcklig, säker och näringsriktig mat, liksom säker tillgång till hållbar energi, spelar en viktig roll för hälsa..."

De är också väsentligt att tydliggöra kopplingen mellan SRHR och MHM och rätten till en säker och hygienisk hälsovård. Kvinnor ska inte behöva riskera sina liv vid en förlossning eller abort. I linje med detta föreslår vi att följande centrala utgångspunkt läggs till:

"Svenskt utvecklingssamarbete ska bidra till att öka tillgången till rent vatten, säker sanitet och hygien på hälsoinrättningar och skolor för ökad hygien och hälsa med speciellt fokus på flickors och kvinnors hälsovård kopplat till SRHR, menshygien sam förlossnings- och mödravård."

6. Centrala principer och utgångspunkter

Skrivelsen lyfter principerna om utvecklingseffektivitet som centrala. Här belyses vikten av att "följa och vidareutveckla de allmänt vedertagna principerna..." (sid. 40). Idag saknas dock en systematisk och övergripande uppföljning av alla utvecklingseffektivitetsprinciper och vi ser gärna att skrivelsen lyfter vikten av detta.

Utvecklingssamarbetets geografiska fokus

Det är positivt att detta avsnitt fastslår att människor som lever i fattigdoms perspektiv och rättighetsperspektivet är viktiga utgångspunkter också vid val av geografisk inriktning. Vi efterlyser dock en fördjupad analys kopplat till antagandet om att människor som lever i fattigdom i medelinkomstländer nås genom multilaterala organisationer och inte genom det bilaterala utvecklingssamarbetet. Med anledning av att flera multilaterala givare fasar ut utvecklingssamarbetet till medelinkomstländer behöver Sverige se över strategier för att bekämpa fattigdom i medelinkomstländer som inte längre är prioriterade. För de multilaterala kanalerna föreslår vi också en tydligare skrivning om att Sverige kommer att driva fördelning av resurser som en prioritering, i syfte att stödet ska nå människor som lever i fattigdom. Vi saknar också en skrivning som tydliggör civilsamhällesorganisationernas roll för att nå människor som lever i fattigdom i medelinkomstländer.

Skrivelsen lyfter behovet av att se över var det svenska utvecklingssamarbetet gör mest nytta. Vi välkomnar detta och ser gärna att policyramverket synliggör motvindsfrågor här. Detta måste även balanseras med partnerländernas nationella ägarskap och prioriteringar, för att undvika ett givarstyrkt utvecklingssamarbete.

Ett förtydligande bör göras om att stödet via det svenska civilsamhällets partnerskap med organisationer i andra länder inte är begränsat till samarbetsländerna för det bilaterala utvecklingssamarbetet, utan att även detta stöd når ut bredare till människor som lever i fattigdom eller förtryck, precis som nämns om de multilaterala organisationerna på sida 41.

Samverkan och synergier inom utvecklingssamarbetet

Skrivelsen anger att EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena. EU och dess medlemsländer har gjort fördragsbundna åtaganden i ett gemensamt ramverk för EU:s utvecklingssamarbete (EU Consensus) och i EU:s samstämmighetspolitik (Policy Coherence for Development). Då dessa i flera avseenden har en starkare status än andra åtaganden inom OECD och FN så föreslår vi att de nämns explicit i policyramverket, som ett led i Sveriges ambition att påverka EU:s och medlemsländernas utvecklingspolitik i positiv riktning. Numera ska ju medlemsländernas utvecklingssamarbete inte bara komplettera EU:s gemensamma utvecklingssamarbete, utan även förstärka detta. För att vara en konstruktiv och solidarisk aktör behöver Sverige när så krävs kunna och vilja agera självständigt.

Skrivelsen anger även att regeringen verkar för att stärka det multilaterala utvecklingssystemet. Vi delar synen på exempelvis Parisavtalet, AAAA, och behovet av att FN-systemet stärks och effektiviseras för att kunna hantera den nya agendan för hållbar utveckling. Här bör regeringen lyfta den centrala roll som High Level Political Forum (alt. även FfD Forum) spelar för uppföljning av Agenda 2030/AAAA och visa hur Sverige kommer att verka för att detta stärks och för en systematisk, inkluderande och transparent global uppföljning. Vi föreslår även att skrivelsen identifierar att Sverige i allt multilateralt samarbete ska driva följande profilfrågor: rättighetsperspektivet, genusperspektiv och jämställdhet, demokratiskt ägarskap, samt fredsbyggande och konfliktförebyggande.

Principer för ett effektivt utvecklingssamarbete

Utvecklingseffektivitet och ägarskap

Det är mycket positivt att Sverige står fast vid att svenskt utvecklingssamarbete utgår från principerna om utvecklingseffektivitet. Här vill vi även understryka vikten av en vidareutveckling och systematisk uppföljning av samtliga principer. Det är välbehövligt att både rubriken och texten särskilt betonar ett brett ägarskap, då denna princip i utvecklingseffektivitetsagendan inte har betonats tillräckligt kraftfullt av andra givarländer under senare år. Det kan till exempel handla om metoder för att öka transparensen i budgetar, involvera parlament, politiska partier, media och civilsamhället. Här har Sverige en viktig roll att fylla i dialogen inom det internationella samfundet.

Skrivningarna om biståndets anpassning till *samarbetsländernas* strategier och system bör dock ändras till *samarbetspartners* (eller mottagarnas), då det stöd som utgår till civilsamhällets organisationer måste utgå från deras egna förutsättningar – inte från staternas.

Vi ser positivt på att Sveriges förespråkar en aktiv givarsamordning som ett led i arbetet med att följa principerna om ett effektivt utvecklingssamarbete, och att EU:s gemensamma programmering utgör en central komponent i detta arbete. Vad gäller riskbedömningen för gemensamprogrammeringen har utvärderingar visat att detta kan stå i motsättning till ägarskapet för ett mottagarland. Detta bör Sverige beakta i ramverket.

Eftersom policyramverket innebär ett ökat fokus på freds- och statsbyggande, är IDPS/New Deal av största betydelse (som anges på sid. 21-23 och på sid 43).

Det sista stycket om indikatorer för uppföljning av Agenda 2030 bör även inkludera sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck. Detta blir avgörande för att säkerställa att hbtq-personer inte lämnas efter i implementeringen av agendan som idag saknar referenser till hbtq-personer specifikt.

Samverkan mellan aktörer

I avsnittet om samverkan mellan aktörer på sida 45 inleds stycket om det civila samhället med en hänvisning till "traditionella" civilsamhällesorganisationer som spelar en viktig roll för utveckling. Ordvalet "traditionella" för att illustrera alla organisationer som redan spelar en viktig roll inom svenskt utvecklingssamarbete känns tveksamt och vi föreslår att det stryks, då mångfalden bland dessa organisationer är stor. Bättre vore att helt enkelt hänvisa till organisationer som redan har en etablerad roll inom svenskt utvecklingssamarbete. I mitten av samma stycke finns meningen "Många organisationer utgör en stark förändringsaktör", vilket är en språkligt oklar mening som behöver omformuleras. Vidare ser vi gärna att regeringen lyfter vikten av att trossamfund samt barn- och ungdomsleda organisat-

ioner under delen om samverkan mellan aktörer. Beskrivningen av stödet till civilsamhället tar upp flera roller och funktioner hos civilsamhället som är viktiga för en rättvis och hållbar utveckling. Det är positivt att alla dessa roller synliggörs och viktigt att de ses som sinsemellan lika viktiga, kompletterande och ömsesidigt förstärkande.

Det är positivt att flera viktiga samhällsaktörer lyfts fram. Vi ser gärna att regeringen stimulerar till utbyte och samverkan mellan olika aktörskretsar för bättre och mer hållbara resultat och för att mobilisera flera aktörer ur olika kretsar. Samtidigt är det viktigt att understryka att civila samhället är en aktör i sin egen rätt, det vill säga att svenska och lokala civilsamhällesorganisationer inte bara ska ses som genomförare.

Näringslivet och särskilt lokalt och nationellt näringsliv i samarbetsländer har en viktig roll att spela i utvecklingssamarbetet, och det är bra att skrivelsen anger att samma mål och principer som för övrigt utvecklingssamarbete gäller för näringslivet. Här bör även utvecklingseffektivitetsprinciperna nämnas explicit.

Öppenhet och behov av information

Det är bra och viktigt att detta lyfts, och vi ser även att ramverket bör belysa behovet av mekanismer som möjliggör för människors ansvarsutkrävande av både stater och andra aktörer såsom privata sektorn. Det är positivt att skrivelsen lyfter behovet av en ökad transparens vad gäller andra finansiella flöden, där offentlig land-för-land-rapportering är en viktig mekanism kopplad till inhemsk resursmobilisering.

Följande arbetsgrupper inom CONCORD Sverige har tagit fram synpunkter på skrivelsens olika delar:

- AidWatch-arbetsgruppen

Action Aid, Diakonia, Forum Syd, IKFF, Individuell Människohjälp, IOGT-NTO-rörelsen, Plan Sverige, RFSL, RFSU, Rädda Barnen, Svenska Afghanistankommittén, Svenska freds- och skiljedomsföreningen, Svenska kyrkans internationella arbete, Svenska Freds, Svenska Missionsrådet, Union to Union, Världsnaturfonden WWF, WaterAid, We Effect.

- Arbetsgruppen för Agenda 2030

Diakonia, Forum Syd, LSU, Läkarmissionen, MyRight, Plan Sverige, PMU, PRO Global, RFSL, RFSU, Naturskyddsföreningen, Rädda Barnen, Svenska FN-förbundet, Svenska Kyrkans Internationella arbete, Svenska Missionsrådet, UNICEF, Union to Union, WaterAid, WeEffect, Världsnaturfonden WWF.

- Arbetsgruppen för samstämmighet

ActionAid, Afrikagrupperna, Diakonia, Forum Syd, IKFF, IOGT-NTO-rörelsen, Kristna Fredsrörelsen, Kvinna till Kvinna, Latinamerikagrupperna, Naturskyddsföreningen, Plan Sverige, PRO Global, Rädda Barnen, Svenska Afghanistankommittén, Svenska Freds och Skiljedomsföreningen, Svenska kyrkans internationella arbete, Svenska Missionsrådet, Swedwatch, Union to Union, Världsnaturfonden WWF.

- Jämställdhetsarbetsgruppen

Afrikagrupperna, Diakonia, IKFF, Kvinna till Kvinna, Män för Jämställdhet, Plan Sverige, Praktisk Solidaritet, PRO Global, RFSL, RFSU, Svalorna Indien Bangladesh, Svenska kyrkans internationella arbete, WaterAid, We Effect.

Kristina Henschen
Ordförande CONCORD Sverige